

landse regering' gegeven advies: 'de omgeving van de havens langs de Nieuwe Waterweg en die der rangeerterreinen van Rotterdam' te verlaten, was voor de tienduizenden bewoners dier omgevingen onuitvoerbaar en derhalve een slag in de lucht. De Enquêtecommissie concludeerde 'dat met (de) radiorede geen wijziging beoogd (was) van de tot op dat ogenblik gevoerde regeringspolitiek' - neen, 'beoogd' misschien niet, wanneer men daar- onder het nastreven van een scherpomlijnd doel verstaat, maar wat donderdagavond gezegd was, kwam in feite toch wel dicht bij zulk een wijziging.

De commissie meende voorts, 'de verklaring van de heer Gerbrandy te moeten aanvaarden, dat hij niet de bedoeling heeft gehad om in deze zaak op eigen gelegenheid politiek te voeren' (ach, Gerbrandy was zo slordig dat 'bedoeling' misschien een iets te zwaar woord is, maar in het feitelijk verloop steekt, menen wij, dat element toch wèl) 'en dat hij getracht heeft, de tekst van de rede tijdig aan de ministers te doen toekomen'¹ - dat laatste is nonsens: Gerbrandy heeft niets 'getracht', hij meende slechts dat Pelt de uit te zenden tekst, zoals gebruikelijk, naar Albarda en van Kleffens toegezonden had; daarvan had hij zich evenwel niet vergewist en ook als Albarda en van Kleffens de tekst wèl gezien hadden, zou hij toch nog aan van Boeyen, Bolkestein, Steenberghe, van den Tempel en Welter onbekend zijn gebleven.

★

Wij hebben het voorafgaande weergegeven als 'aanleiding' tot de ontslag-aanvraag van Steenberghe en Welter. De oorzaken lagen dieper. Welter wees in zijn hart de gehele oorlogvoering af en Steenberghe had op dit punt menigmaal een nogal aarzelende houding ingenomen. Van hen beiden (de twee vertegenwoordigers van de Rooms-Katholieke Staatspartij in het kabinet) was Steenberghe de sterkste figuur. Hij minachtte Gerbrandy en had dat deze menigmaal laten merken; hij nam hem kwalijk dat hij zich door de koningin liet domineren; hij beschouwde hem als een slecht leider van het *team*. De donderdagavond uitgezonden tekst was bij Steenberghe niet meer dan de druppel die de emmer deed overlopen: hij had er nu genoeg van, het roer moest radicaal om, hij hoopte, zijn ontslag aankondigend, een crisis te kunnen forceren die Gerbrandy aan het wankelen zou brengen - en hij nam Welter op sleeptouw.

¹ *Eng.*, dl. V a, p. 56.